

Sběr historických fotografií

Cíl: Žáci získají informace o obci či regionu sběrem historických fotografií místa, kde se škola nachází. Při analýze fotografií se žáci zároveň mohou naučit kritickému hodnocení zdánlivě objektivní informace.

Organizace: Smostatná práce žáků nebo práce ve dvojicích

Kde a jak vyhledávat fotografie:

- Požádejte prarodiče či pamětníky z Vaší obce případně kronikáře o ofocení či zapůjčení fotografií.
- Analýzou novinových článků ze zkoumaného období.
- Navštivte lokální archiv či muzeum města, popřípadě regionu.

Místa navštívená školami:

<http://www.waldmuenchen.de/museum.html> – Muzeum železné opony ve Waldmüchenu

<http://landestormuseum.byseum.de/de/home> – Landestormuseums Furth im Wald

- Internetové zdroje. Využít lze například volně dostupných fotobank:
Historické fotografie zaniklých vesnic na území ČR – www.zanikleobce.cz
Staré pohlednice - <http://www.fotohistorie.cz/>
Historické fotografie zaniklých obcí české republiky - <http://www.fotohistorie.cz/>
Fotografie česko-německo-rakouského pomezí konce 19. a 1. pol. 20. století z Šumavy a Pošumaví - <http://fotobanka.seidel.cz/>

Práce s fotografiemi

S fotografiemi můžete například projít obec či město a hledat místa na fotografiích, odkud fotograf snímek pořídil, zaznamenat současný stav a vytvořit foto-dvojice, jak vypadalo místo v minulosti, jak nyní, či z fotografií sestavit časovou osu. Z fotografií můžete s žáky sestavit nástěnku či plakát k danému historickému tématu. Pro inspiraci viz příloha níže.

Při interpretaci fotografie je důležité nezaměřovat se jen na to, co zobrazuje, ale také na to z jaké doby pochází (především správný datum pořízení), místa a kdo je jejím autorem. Proč, za jakým účelem byla fotografie pořízena. Vždy je žádoucí kombinovat fotografie s dalšími historickými prameny (vzpomínky pamětníků, informací z muzea, kroniky či archivu). Vždy dobře zvážit reprezentativnost fotografií a historického kontextu. Fotografii, pokud to lze, vždy označte popiskem: autor/ka, doba vznik (pokud ji neznáte – „neznámá“), co zobrazuje.

M. Sauer (2000: 173) shrnul obecný postup pro analýzu historické fotografie v dějepisném vyučování:

- **vznik snímku** (situace a doba, scéna a námět, fotograf, objednatel fotografie, cílové publikum),
- **vzhled snímku** (postavy, předměty, kontury, kompozice, technické prostředky: výřez, perspektiva, přiblížení),

- **úprava a prezentace snímku** (dodatečné úpravy: retuše, montáž, kontext prezentace komentář, legenda),
- **shrnutí** (Jaké informace o minulosti lze z fotografie vyčíst? Jaký odkaz a význam snímek zprostředkuje? Jde o záměrný účinek?).

Příklad otázek pro analýzu fotografií podle R. Stradlinga (2003):

1) Popis toho, co vidíme na fotografii:

Popište osoby a jejich činnosti nebo předměty, které jsou na fotografii.

Jak jsou lidé nebo předměty seskupeny?

Popište, co vidíte v pozadí, popředí, uprostřed, napravo, nalevo fotografie.

2) Interpretace – důkazy – Z čeho tak usuzujete?

Uvedené soubory otázek je nutno modifikovat při práci s konkrétními fotografiemi.

Doplňující informace k práci s historickými fotografiemi pro učitele

„Historická fotografie je velmi atraktivním zdrojem historického poznání, může být nositelem informací k dějinám politickým, ale také sociálním, kulturním a především k dějinám každodennosti. Historické fotografie ale nejsou odrazem minulosti, vyzdvihují pouze to, co bylo současníky považováno za důležité, odrážejí konvence své doby. Na počátku 20. stol. bylo např. obtížné fotografovat lidi při práci, neboť si většinou nepřáli být zachyceni v pracovním oblečení. Mnoho situací bylo pro potřeby dané fotografie zinscenováno (např. voják osvoboditel s dítětem na ruce).“ (Hudecová 2009: 27)

Při analýze fotografií se žáci mohou naučit kritickému hodnocení zdánlivě objektivní informace:

- **záměr autora** (Proč si vybral daný námět, perspektivu a výřez, pozadí a popředí, využití kontrastu?),
- **použitá technika,**
- **dodatečné úpravy hotových snímků** (retušování „nepohodlných“ osob z oficiálních fotografií totalitních režimů, přiblížení a výřez nejzajímavějších pasáže snímku), retuše a úprav fotografií se využívalo již od poloviny 19. století¹,
- **zavádějící slovní komentáře** (Sauer, 2010: 166-171)

Zdroje a doporučená literatura:

Doporučení MŠMT ČR k výuce dějin 20. století. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/doporuceni-msmt-k-vyuce-dejin-20-stoleti-1>

HUDECOVÁ, Dagmar a Denisa LABISCHOVÁ, 2009. *Nebojme se výuky moderních dějin: nejnovější a soudobé dějiny v současném dějepisném vyučování*. B.m.: Albra. ISBN 9788073610708.

SAUER, Michael, 2000. *Bilder im Geschichtsunterricht*. B.m.: Kallmeyer. ISBN 9783780049230.

STRADLING, R. *Jak učit evropské dějiny 20. století*. [online]. MŠMT, 2003. [cit. 20-03-2015] Dostupné z: < <http://www.msmt.cz/Files/ZIP/NHdefinjakucitevropskedejiny20stoleti.zip>

¹ Retuše například využíval známý fotograf Šumavy Josef Seidel.

Příloha – Ukázky zpracování a využití fotografií

Dobrušská ulice – po pravé straně dříve řeznictví, později školní jídelna. Fotografií dnes nelze pořídit ze stejného úhlu, fotografovat by musel stát uprosřed rušné křižovatky.

Budova bývalé německé školy postavená roku 1899, dnes sídlo obecního úřadu. Nahradila nevyhovující budovu dvoutřídky z roku 1789. Ta vznikla na místě bývalého hřbitovavědle kostela.

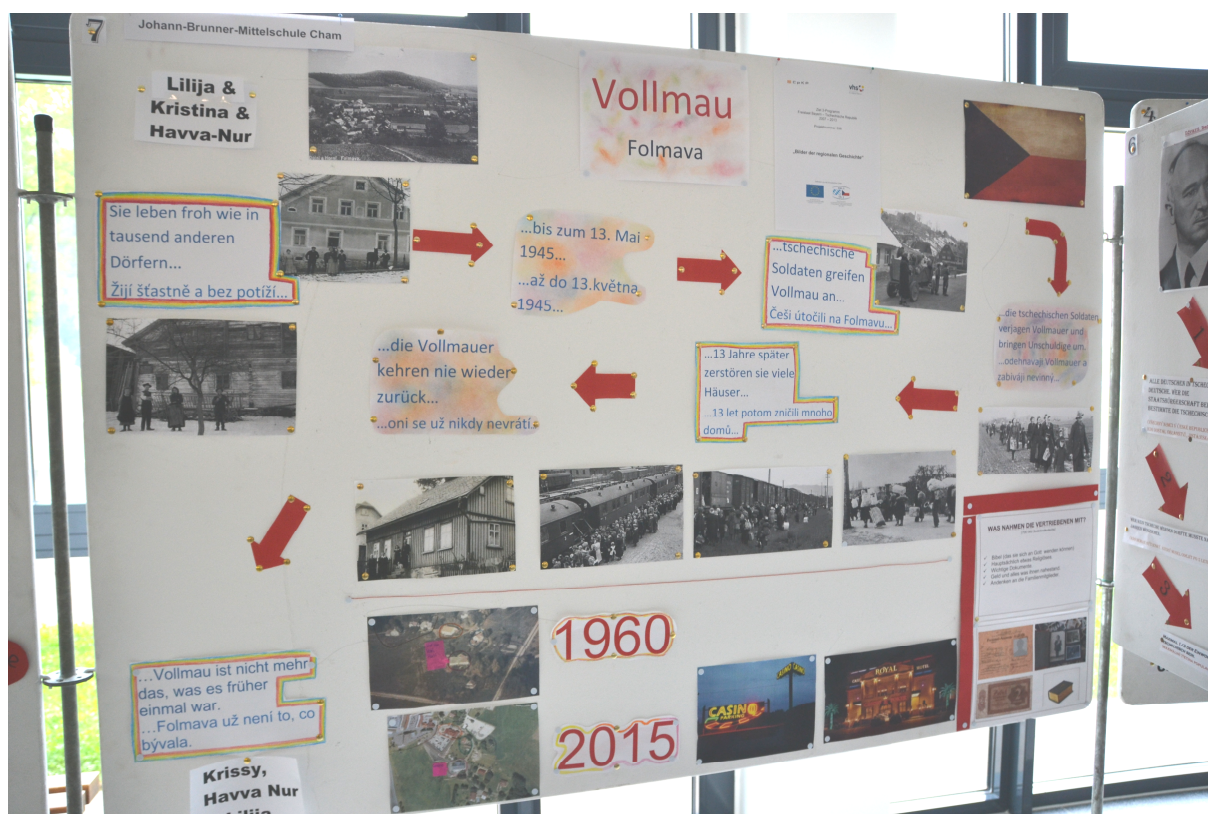
Foto-dvojice a vyhledávání míst odkud byly snímky pořízeny, Zdroj: Projektová kniha „Obrazy historie regionu“ žáků ZŠ Chotěšov, ročník 2014/15

Foto-dvojice a vyhledávání míst odkud byly snímky pořízeny ve městě Dobruška. Zdroj: Projektová kniha „Obrazy historie regionu“ žáků ZŠ Dobruška, ročník 2014/15

Tablo s fotografiemi zpracované v rámci projektu „Obrazy historie regionu“ Marco Obermeier, Dominik Finzel z JBM Cham, ročník 2014/15

Fotografie zpracované do časové osy. Tablo „Vzpomínky na Folmavu“ (něm. Erinnerungen an Vollmau) zpracované v rámci projektu „Obrazy historie regionu“, Lilija Vejcel, Kristina Frank, Havva-Nur Celik Finzel z JBM Cham, ročník 2014/15

Za použití projektových knih jednotlivých škol a výstupů projektu „Obrazy historie regionu“ připravil kolektiv autorů

Editor: Marie Kubalíková, Olga Mourková

© Centrum pro komunitní práci západní Čechy
Cpkk západní Čechy, Americká 29, 301 38 Plzeň
Plzeň 2015

Partnerem projektu je Volkshochschule im Landkreis Cham e. V.

 Toto dílo podléhá licenci Creative Commons Uveďte původ-Neužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní. Pro zobrazení licenčních podmínek navštivte <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>.

Financováno z Evropského fondu pro regionální rozvoj Evropské unie prostřednictvím Programu přeshraniční spolupráce Cíl 3 ČR – Svobodný stát Bavorsko 2007 – 2013 „Investice do vaší budoucnosti“